

1. 7. 2021

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Samovstup zasílatele

Jak plyne z ustanovení § 2471 zákona č. [89/2012](#) Sb. občanského zákoníku, uzavřením zasílatelské smlouvy na sebe zasílatel přebírá povinnost obstarat příkazci přepravu zásilky z určitého místa do určitého místa, případně provést jiné úkony související s přepravou.

„Dobrovolný“ samovstup

Občanský zákoník však v ustanovení § 2474 umožňuje, aby zasílatel sám přepravu, kterou má obstarat, provedl.

Zasílatel je pouze omezen tím, že takto provést přepravu nemůže v případě, že to odporuje samotné zasílatelské smlouvě, a nebo v případě, že takové jednání zasílatele příkazce zakáže nejpozději do začátku uskutečňování přepravy, kterou měl zasílatel obstarat. Poté, co přeprava začne být uskutečňována, již takový příkaz nemá účinky.

Je třeba připomenout, že tento samovstup je právem, nikoli povinností zasílatele. Pokud by tento samovstup byl sjednán stranami jako povinnost zasílatele, jednalo by se ve smyslu ustanovení § 555 občanského zákoníku o simulované právní jednání, které by bylo posouzeno jako smlouva o přepravě.

Občanský zákoník se však příliš nevěnuje tomu, jaké má toto provedení přepravy zasílatelem právní důsledky.

Lze poukázat na názor [\[i\]](#), že pokud zasílatel využije právo samovstupu, přestane být k okamžiku začátku uskutečňované přepravy, kterou měl původně obstarat, zasílatelem, a stává se přepravcem.

S tímto názorem lze souhlasit, neboť jiné řešení je obtížně představitelné.

S odkazem na ustanovení § 2482 občanského zákoníku se na zasílatelství přiměřeně použijí ustanovení o komisi.

Z ustanovení týkajících se komise je v tomto ohledu velice důležité ustanovení § 2460 občanského zákoníku, které upravuje otázku podávání zpráv komitentovi, kromě jiného i zprávy o výsledku.

Je podstatné, že občanský zákoník nestanovuje formu, v jaké má být příslušná zpráva komitentovi podána.

Tato zpráva o výsledku je velice důležitá, a to i s ohledem na zmíněný samovstup zasílatele. Z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2007, sp. zn. 29 Odo 1643/2005 plyne, že komisionář realizuje samovstup tak, že komitentovi odešle zprávu o výsledku, v níž mu sdělí, že sám se stal stranou příslušné realizační smlouvy. [\[ii\]](#) Soud dovodil, že tímto okamžikem vznikne mezi stranami komisionářské smlouvy příslušná smlouva.

Toto rozhodnutí se týkalo úpravy předchozího obchodního zákoníku, avšak podle našeho názoru jej lze využít i za současné právní úpravy.

Jak bylo připomenuto výše, občanský zákoník neřeší okamžik, k němuž se ze zasílatele stane dopravce. Z daného judikátu plyne, že by se tak mělo stát okamžikem zaslání zprávy o výsledku.

Na tomto místě pouze připomínáme, že podle závěrů obsažených v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2007, sp. zn. 32 Odo 1254/2005 je povinen naznačenou zprávu o výsledku podat rovněž zasílatel. Lze připustit, že dané závěry, týkající se obchodního zákoníku, lze použít i v současné době.

Lze si přestavit situaci, že příkazce s rozhodnutím zasílatele provést samovstup nebude souhlasit. V takovém případě může příkazce vyjádřit svůj nesouhlas ve smyslu ustanovení § 2457 občanského zákoníku.

Je dovozeno, [\[iii\]](#) že v takovém případě má takové využití práv příkazce účinky odstoupení od smlouvy s tím, že práva a povinnosti stran budou v takovém případě dále vypořádány. To se může týkat například situace, kdy samovstup je proveden v podobě nevýhodné pro příkazce, a zasílatel/komisionář se následně vystavuje riziku, že jeho počínání bude posouzeno jako jednání v rozporu se zájmy komitenta/příkazce ve smyslu ustanovení § 2460 odst. 1 občanského zákoníku.

Ještě je třeba připomenout, že samotné ustanovení § 2471 občanského zákoníku umožňuje, aby povinnosti zasílatele byly širší než pouhé obstarání přepravy. Platí, že v rozsahu, v jakém k samovstupu zasílatele nedošlo, nadále zasílatel působí v postavení zasílatele. To se může týkat i situací, kdy zasílatel sám provede pouze část přepravy, a zbytek obstará.

Důsledkem tedy je, že za tuto činnost zasílatele mu bude náležet odměna a náhrada nákladů ve smyslu ustanovení § 2480 občanského zákoníku. A contrario je však dovozováno, že za činnost prováděnou v rámci samovstupu zasílateli náleží odměna vztahující se k této činnosti; tedy za provedení přepravy náleží zasílateli přepravné, jako by se jednalo o dopravce, a nikoli odměna zasílatele.

Dané řešení je pochopitelné, neboť by mohlo být považováno za nepoctivé jednání ve smyslu ustanovení § 6 odst. 1. občanského zákoníku, pokud by zasílatel účtoval příkazci odměnu a požadoval náhradu vzniklých nákladů za to, že de facto obstaral sám sebe. Výjimečně lze pouze připustit vznik daného nároku za situace, kdy se zasílatel skutečně zprvu pokusil obstarat přepravu či jiné činnosti u třetí osoby, a teprve následně provedl samovstup.

Nakonec považujeme za důležité poukázat na skutečnost, že právní vztah mezi stranami původně zasílatelské smlouvy se tedy bude v případě samovstupu zasílatele řídit jinými pravidly upravujícími smlouvu o přepravě. To může mít závažný dopad na práva a povinnosti stran například v případě, že se bude jednat o mezinárodní přepravu podléhající Úmluvě CMR. Takto upozorňujeme například na otázky limitace výše náhrady škody či rozdílnou délku promlčecích lhůt, což může pozici příkazce ztížit.

Lze tedy uzavřít, že právo umožňuje, aby zasílatel provedl činnosti, které měl pro příkazce obstarat sám. Občanský zákoník toto výslovně umožňuje ve vztahu k přepravě, avšak s odkazem na obecná pravidla komise lze tento samovstup připustit i pro další činnosti, které se zavázal obstarat. Důsledkem samovstupu je, že původní vztah mezi zasílatelem a příkazcem se modifikuje ve vztah obdobný vztahu, který by vznikl uzavřením samotné smlouvy o plnění, tedy například vztah dopravce a odesílatele podle přepravní smlouvy. Toto bude mít své důsledky i v povaze plnění, které zasílatel (nyní již tedy dopravce) za danou činnost obdrží.

„Nedobrovolný“, „zákonný“ samovstup

Předchozí text pojednával o situaci, kdy se zasílatel sám rozhodl vstoupit do jiného vztahu s příkazcem, a sám mu poskytl plnění, které měl původně pouze obstarat.

Ustanovení § 2461 občanského zákoníku však upravuje situaci, kdy se práva a povinnosti stran změní v důsledku opomenutí komisionáře. Tímto opomenutím je, že komisionář neuvede ve zprávě o

provedení příkazu osobu, s níž na účet komitenta uzavřel příslušnou smlouvu.

Oproti výše popsanému dobrovolnému samovstupu tedy „nedobrovolný“ samovstup nemusí znamenat, že komisionář danou činnost skutečně sám vykonal. Samozřejmě však i toto nastat může. Podmínkou aplikace ustanovení § 2461 občanského zákoníku je tedy neinformovanost příkazce o skutečném stavu věci.

Zákon v případě daného opomenutí dává komitentovi možnost uplatnit svá práva vůči komisionáři, jako by on sám byl povinný z uzavřené smlouvy o plnění.

Je tedy třeba posoudit, jaké tedy zasílatel (na kterého se, jak bylo popsáno výše, povinnost podat zprávu vztahuje též) má postavení. Je dovozováno, že příkazce má v takovém případě zákonem konstruované právo, nikoli povinnost, uplatňovat svá práva vůči zasílateli, jako by sám byl stranou smlouvy (a tedy se o samovstup nejedná, neboť otázka, jak ve skutečnosti bylo plnění realizováno, je nerozhodná)[\[iv\]](#).

Pojem „zákonný“ samovstup je tedy pouze určitou zkratkou, neboť práva příkazce nejsou založena skutečnou činností zasílatele, ale jeho opomenutím příkazce informovat o osobě, která přepravu, případně jiné činnosti, skutečně provedla.

Příkazce přitom své oprávnění využít nemusí – je možné, že i přes nedostatky zprávy zasílatele byla přeprava provedena řádně. Stejně tak se zasílatel může rozhodnout uplatnit svá práva ze zasílatelské smlouvy, například právo na náhradu škody způsobené pochybením zasílatele při obstarání věci.

S odkazem na již vzpomenuté rozhodnutí 32 Odo 1254/2005 ještě doplňujeme, že příkazce bude oprávněn uplatňovat svá práva ze smlouvy vůči zasílateli nejen v případě, kdy nebude ve zprávě o plnění uvedena osoba, která plnění realizovala, ale též v situaci, kdy zasílatel danou zprávu nevydá vůbec.

Důležité rovněž je, že zasílatel se svých povinností vůči příkazce nezproští ani dodatečným doplněním zprávy o plnění, pokud předtím příkazce již příslušná práva vůči zasílateli uplatnil.

Uzavíráme tedy, že v případě „nedobrovolného“ samovstupu zasílatel je tedy i nadále zasílatelem, a má práva a povinnosti plynoucí ze zasílatelské smlouvy, což je rozdíl oproti dobrovolnému samovstupu. Zasílateli pouze přibude povinnost vypořádat vůči příkazci jeho práva z obstarávaného plnění.

Mgr. Gabriela Doudová,
advokátka

JUDr. Petr Kučera, Ph.D.,
advokát

[PPS advokáti s.r.o.](#)

Velké náměstí 135/19
500 02 Hradec Králové

Tel.: +420 495 512 831-2
Fax: +420 495 512 838
e-mail: pps@ppsadvokati.cz

[i] Obsažený v komentáři HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 866.)

[ii] V daném případě komisionář namísto obstarání uzavření smlouvy o prodeji cenných papírů dané cenné papíry sám zakoupil.

[iii] Komentář PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 2632

[iv] Tento názor je obsažený v komentáři HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 849.)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)